

24.3.2020

MTK:n ruuantuotannon pelastus- ja valmiuspaketti - Miten varmistamme kevään kylvöt ja syksyn sadonkorjuun?

1 TAUSTAA

Koronaepidemian aiheuttama poikkeustilanne aiheuttaa valtavan häiriötilan kotimaiseen kysyntään sekä ulkomaankauppaan. Yritysten toimintaedellytykset järkkyvät. Valtio, EU, Suomen Pankki ja muut rahoituslaitokset ovat jo reagoineet tilanteeseen mittavilla tukitoimilla. **Hallitukselta edellytetään nyt välittömiä ja vahvaa luottamusta herättäviä toimia myös alkutuotantoon.**

Ruokaturvan merkitys korostuu poikkeusoloissa. Suomalainen ruokaverkosto on osoittanut toimintavarmuutensa. Käsillä on kuitenkin vuoden tärkein aika ruokaturvan varmistamisen kannalta eli uusi satokausi. Myös muiden töiden pitää jatkua tiloilla joka päivä, jotta yhteiskunnan kannalta kriittiseksi tuotannoksi määritelty alkutuotanto ja koko elintarvikehuolto voi toimia huoltovarmuuden eli tuotannon jatkuvuuden edellyttämällä tavalla.

Voidaan ennakoida, että poikkeustilanne jatkuu vähintään kesäkuukausille. Todennäköistä on myös se, että kansainväliset ja kotimaiset ruokaverkostot eivät toivu entiselleen vielä pitkään aikaan. Toimitusketjuissa on ongelmia sekä tuote- että panosmarkkinoilla. On odotettavissa, että maataloudelle tärkeiden ostotarvikkeiden, mukaan lukien varaosat, ja investointihyödykkeiden hinnat nousevat ja niiden saatavuudessa on ongelmia.

On syytä muistuttaa, että **suomalainen maatalous on tällä hetkellä erittäin herkässä tilanteessa uusia uhkakuvia ajatellen. Maatalouden kannattavuuskriisi on jatkunut vuosia.** Tuotannosta luopuminen on kiihtynyt ja ennusteiden mukaan on yhä kiihtymässä. Maatalouden myyntituotteiden hintakehitys on ollut epäsuotuisa verrattuna tärkeiden tuotantopanosten hintakehitykseen. Koronaepidemian aiheuttaman kysyntäpiikinkin aikana monet tuotehinnat ovat laskeneet! Tämän ohessa julkisen sektorin rahoitus maataloudelle on parhaimmillaankin pysynyt ennallaan vain nimellisesti ja on jäänyt vahvasti jälkeen tuotantopanosten hintakehityksestä.

24.3.2020

2 ESITETTÄVÄT TOIMET

MTK esittää vahvoihin perusteisiin ruuantuotannon laajaa pelastus- ja valmiuspakettia, jolla varmistetaan tulevan satokauden onnistuminen ja varaudutaan moniin pitkävaikutteisiin maataloutta kohtaaviin riskeihin. Kansaisten ruokaturvaa ei tule vaarantaa missään olosuhteissa.

Pelastus- ja valmiuspaketin keskeiset toimenpiteet ovat:

1. **Makeraa pääomittettava 200 miljoonalla eurolla, ja muu rahoitus on turvattava kaikissa tilanteissa maataloille.**
2. **Maatalouden tukijärjestelmä on kohdennettava ja joustavoitettava kriisitilanteen edellyttämällä tavalla. Valkuais- ja öljykasvien sekä muiden erikoiskasvien viljelyhalukkuus on turvattava lisäetuilla omavaraisuusasteen nostamiseksi.**
3. **Toimivat maatalouttuotemarkkinat on turvattava viljelijöille menekkiriskin turvaavilla järjestelyillä esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen kautta.**
4. **Työvoiman saatavuus ja viljelijöiden työkuunto ja -terveys on varmistettava.**

Arvio paketin kustannuksista on noin 330 miljoonaa euroa.

3 PERUSTELUT JA ESITETTÄVÄT TOIMET TARKEMMIN

3.1 Rahoitus on turvattava ja suunnitellut investoinnit varmistettava

- Makeran valtiontakaukset maksuvalmiuslainoille on avattava välittömästi. Valtion on varauduttava uusiin hakukierroksiin keväällä tarpeen kasvaessa. Sen vuoksi rahastoa on pääomittettava 200 miljoonalla eurolla. **Makeralla on tällä hetkellä ainoa julkinen instituutio, joka voi helpottaa maatalayritysten välitöntä rahoitustarvetta.** Lisäksi Makeran rooli on ratkaiseva maatalouden kestävyden ja tuottavuuden parantamiseksi tehtävien investointien rahoituksessa.
- Pankeilta vaaditaan nyt suurta joustavuutta yritysten lainojen järjestelyissä. Maatalayritykset eivät saa jäädä huonompaan asemaan kuin muu yritystoiminta. Maatalouden kausiluotot sekä eläin- ja rehuluotot on varmistettava ja luottorajoja nostettava asiakkaan välittömän tarpeen mukaan.
- Korkotukilainojen lyhennysten lykkäykseen tarvitaan lisää joustoa 10 vuoteen nykyisestä 8 vuodesta. Maatalouden pitkittyneiden talousongelmien vuoksi eräiden yritysten lykkäysmahdollisuudet on jo käytetty tai on kohta käytetty täysimääräisesti. Korkotulilainojen eräpäiviä (31.5. ja 30.11.) on lykättävä kuukaudella.
- Maatalousyrittäjien MYEL-maksujen siirto valtion maksettavaksi 6 kuukauden ajaksi. Toimen kustannusvaikutus on noin 80 miljoonaa euroa.
- Kiinteistövero tulee poistaa maatalouden tuotantorakennuksilta. Se rasittaa erityisesti investoineita tiloja ja esimerkiksi Ruotsissa ei kanneta kiinteistöveroakaan maatalousrakennuksilta. Kustannusvaikutus on noin 10 miljoonaa euroa, mikä valtion on kompensoitava kunnille.

24.3.2020

3.2 Maatalouden tukijärjestelmässä ja sääntelyssä tarvitaan nopeita vakauttamistoimia

- Kohdennetaan tuotantosidonnaisia tukia valkuais- ja öljykasveille sekä muille erikoiskasveille viljelyhalukkuuden varmistamiseksi. Jotta kriittisiä kasveja saadaan kylvöön, on tuen oltava vähintään 200 euroa hehtaarilta. Pinta-alatavoite on 120.000 hehtaaria, viime vuoden pinta-alan jäätyä noin 70.000 hehtaariin. Kustannusvaikutus on noin 25 miljoonaa euroa.
- Pakollisesta kesannosta (EFA-ala) on luovuttava tälle kasvukaudelle riittävän kylvöalan varmistamiseksi.
- Ympäristönurmista luopuminen vuodeksi tulee olla mahdollinen ilman seuraamuksia, varsinkin jos ala otetaan öljy- ja valkuaiskasvien viljelyyn.
- Tukihakua ja valvontoja on joustavoitettava ja maksatusaikatauluja aikaistettava. Maatalousyrittäjien on voitava keskittyä olennaiseen eli ruuan tuottamiseen. Tässä tilanteessa hallinnolliset valvonnat riittävät ja mahdolliset puutteet on jätettävä ilman seuraamuksia, mikäli ne eivät aiheuta vaaraa terveydelle, ruokaturvallisuudelle ja eläinsuojelulle.
- Hyväksytään välittömästi kaikki EU:n alueella käytetyt kasvinsuojeluaineet, jotta vältetään riski sadon menettämisestä. Celest Formula M -valmisteele on saatava hätälupa herneen ja härkäpavun siementen peittaukseen. Vastaavasti Cerone-valmiste tarvitsee luvan herneen kasvunsäätöön. Näiden esimerkkituotteiden hyväksyminen vaikuttaa välittömästi herneen ja härkäpavun viljelypäättöksiin. Vastaavia esimerkkejä on lukuisia. Satokauden aikana on vaara siitä, että uusia hyväksytyjä tuotteita ei ole nopeasti saatavilla, mikäli tilanteeseen ei varauduta heti.
- Seuraavan satokauden ympäristökorvausohjelman ja nitraattiasetuksen lannoiterajoituksista voidaan perustellusti poiketa satokaudella 2020/2021. Tällä kevennetään kotieläintuottajien työtaakkaa ja varmistetaan kotimaisen valkuaisen riittävyys.
- Kylvösiemeneksi on hyväksyttävä siemen, joka ei täytä tavanomaista itävyyttä. Erityisesti herneelle ja härkäpavulle tarvitaan itävyyspoikkeus.
- Luomutuotannossa on joustavasti sallittava tavanomaisen siemenen tai lisäysaineiston käyttöä yhdeksi kasvukaudeksi, jos luomulisäysaineiston saatavuudessa ilmenee ongelmia.

3.3 Markkinoiden on toimittava tehokkaasti ja reilusti

- Tuotteiden menekki- ja hintariski on minimoitava, jotta kylvöt varmistetaan. Huoltovarmuuskeskuksen on tehtävä suoria sopimuksia öljy- ja valkuaiskasveista. Vaihtoehtoisesti Huoltovarmuuskeskus toimii sopimuskumppanien kautta.
- Valtio myöntää 5 miljoonaa euroa viljamarkkinoiden toimintaa ja tehokkuutta lisääviin välittömiin hankkeisiin. Sähköinen viljakauppa ja tuottajaosuuskunta tehostavat toimintaa ja markkinoiden läpinäkyvyyttä sekä viljelijöiden luottamusta markkinoiden toimintaan.
- Elintarvikemarkkinavaltuutetun ja Keskuskauppakamarin kauppatapalautakunnan on nyt seurattava erityisen huolella ruokamarkkinoiden toimintaa ja puututtava nopeasti ilmenneisiin ongelmiin.
- Ravintola- ja suurkeittiösektorille raaka-aineita ja suoramyyntiä varten tuottavat pienet ruokayritykset tarvitsevat välitöntä kriisitukea. Näiden yritysten markkinat katosivat yhdessä päivässä. Suuri osa näistä

24.3.2020

yrittäjistä on luonut pitkäjänteisellä työllä uuden suoran markkinakanavan, mutta vähittäiskaupan kasvaneet volyymit eivät heitä auta.

- Taloustaantuma alentaa kotitalouksien ostovoimaa ja rapauttaa suomalaisen ruuan laatustrategiaa. Maa- ja metsätalousministeriön tulee kutsua koolle alan keskeiset toimijat päivittämään kansallisen ruoka- ja maatalousstrategian uudet haasteet.

3.4 Työvoiman saatavuus sekä viljelijöiden työkuunto ja -terveys on varmistettava

- Ulkomaalaisen kausityövoiman liikkuvuus ja työlupien saatavuusongelma on ratkaistava välittömästi. Tarve on suurin puutarhasektorilla ja erikoiskasvien viljelyssä. Kriittistä henkilöstöä ovat erikoisammattitaitoa omaavat henkilöt. Jo maassa olevan ulkomaalaisen työvoiman työluvat on käsiteltävä välittömästi. Lainsäädäntöä on muutettava niin, että työviisumin omaavan työntekijän mahdollisuus vaihtaa työnantajaa on erittäin joustavaa.
- On laadittava työllistämishjelma, jolla kannustetaan ilman työtä olevia suomalaisia maatalouden kausitöihin. Otetaan käyttöön palkkatuki ja puretaan kannustinloukkuja.
- Lomituspalvelulakia tulee pikaisesti muuttaa sairaustilanteita varten koskevan sijaisavun osalta niin, että ilman lääkärintodistusta myönnettävän sijaisavun määrää nostetaan nykyisestä 7 päivästä 14 päivään. Tämä mahdollistaa lieväoireisen koronaviruspotilaan sairastamisen kotona, eikä lääkärintodistuksen vuoksi tarvitse kuormittaa terveydenhuoltoa. Lääkärintodistuksella myönnettävän sijaisavun määrää pitää lisätä nykyisestä 20 päivästä 60 päivään. Lisäksi lomituspalvelulakiin tulee lisätä sijaisapuperusteeksi tartuntatautilain mukaiset tilanteet kuten karanteenimääräykset.
- Sijaisavun tulee olla mahdollinen myös kasvinviljelytiloille.
- Lomittajien työaika ja työajan seurannan valvontaa on joustavoitettava. Tämä koskee myös itse järjestettyä lomitusta. Esimerkiksi tilojen huolto- ja puhdistustöillä varmistetaan maatalouden bioturvallisuutta.
- Tuetun maksullisen lomituksen osalta nykyistä enimmäismäärää tulee nostaa nykyisestä 120 tunnista 250 tuntiin ja maksua alentaa 50 %:lla poikkeustilan/epidemian ajaksi. Näin maatila voi välttää turhia altistustilanteita. Sijaisapumaksu on muutettava kiinteäksi 5 euron suuruiseksi tunnilta, jotta varmistetaan, että sairaus- ja karanteenitilanteissa sijaisapua pystytään myös käyttämään.
- Lomituspalvelulakiin on lisättävä mahdollisuus siirtää vuoden 2020 vuosilomat pidettäväksi vuoden 2021 puolella. Näin varmistetaan, että sairaus ja karanteenitilanteiden lomituksiin riittää työvoimaa.

Lisätiedot:

Juha Marttila, puheenjohtaja MTK, juha.marttila@mtk.fi, p. 0503413167

Jyrki Wallin, toiminnanjohtaja MTK, jyrki.wallin@mtk.fi, p. 0505225207

Johan Åberg, maatalousjohtaja MTK, johan.aberg@mtk.fi, p. 0405233864